

Prof. zw. dr hab. Eugeniusz Sakowicz
Kierownik Katedry Religiologii i Ekumenizmu
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa
e-mail: e.sakowicz@uksw.edu.pl
tel. prywatny: 604-26-05-58

**Recenzja dorobku naukowego i dydaktyczno-organizacyjnego
ks. dr hab. Andrzeja Anderwalda
profesora Uniwersytetu Opolskiego
w związku z postępowaniem o nadanie tytułu profesora nauk teologicznych**

Wstęp

Wypełniając postanowienie Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów w sprawie powołania mnie jako recenzenta w postępowaniu Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Opolu o nadanie ks. dr hab. Andrzejowi Anderwaldowi tytułu profesora nauk teologicznych (pismo nr BCK-I-K-9459/19 z dnia 4 czerwca 2019 r.) jednoznacznie stwierdzam, iż ks. A. Anderwald spełnia wymagania określone w dokumentach o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Uzasadnienie przedstawiam wg następującego porządku:

- 1. Biogram naukowy – prezentacja kandydata do tytułu profesora nauk teologicznych**
- 2. Działalność dydaktyczna oraz pedagogiczna**
- 3. Prace na rzecz rozwoju kadry naukowej**
- 4. Udział w konferencjach naukowych**
- 5. Współpraca zagraniczna**

6. Główny kierunki badań naukowych
 - 6.1. *De locis theologicis*
 - 6.2. *Demonstratio christiana*
 - 6.3. *Demonstratio catholica*
 - 6.4. *Demonstratio religiosa*
7. Prezentacja oraz ocena publikacji – dorobek naukowy
8. Członkostwo w redakcjach
9. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowego, tzw. „książki profesorskiej”
10. Działalność organizacyjna
11. Działalność popularyzatorska
12. Nagrody za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne

Wniosek

1. Biogram naukowy – prezentacja kandydata do tytułu profesora nauk teologicznych

Andrzej Anderwald urodził się 6 kwietnia 1964 r. W 1983 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownym Śląska Opolskiego w Nysie. W latach 1983-1989 studiował tamże filozofię i teologię. W 1989 r. na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL) uzyskał tytuł zawodowy magistra teologii na podstawie pracy dyplomowej pt. *Problem możliwości wykorzystania poznania z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych w filozoficznej nauce o Bogu*. Wskazana praca stanowi ważny etap na drodze naukowo-badawczej A. Anderwalda. Znacząca ona początek naukowej pasji uczonego, której przedmiotem staną się szeroko rozumiane nauki przyrodnicze oraz teologia jako nauka racjonalna, odwołująca się nie tylko do objawienia Bożego ale też do danych empirycznych.

W 1989 r. A. Anderwald po przyjęciu święceń kapłańskich podjął pracę duszpasterską w parafii p.w. św. Józefa w Zabrze. W latach 1990-1991 był katechetą w Zespole Szkół Budowlanych w Zabrze, co było na pewno cennym doświadczeniem pedagogiczno-dydaktycznym młodego kapłana.

W roku akademickim 1991/1992 ks. A. Anderwald podjął studia specjalistyczne z zakresu teologii fundamentalnej na Wydziale Teologii KUL, w uczelni będącej prężnym ośrodkiem naukowo-badawczym, skupiający wybitnych teologów, w tym znanych nie tylko w Polsce, ale i poza granicami kraju (np. abp prof. Alfons Nossol). Po uzyskaniu w 1993 r.

stopnia licencjata z zakresu teologii (Jest to tytuł uzyskiwany na kościelnych wydziałach teologicznych po wcześniejszym zdobyciu magisterium, który uprawnia do „nauczania w imieniu Kościoła” oraz daje podstawy prawne do przygotowania doktoratu z teologii) rozpoczął studia doktoranckie. W latach 1993-1995 ks. mgr lic. A. Anderwald odbył staż naukowy na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Bambergu w Niemczech.

W 1996 r. ks. A. Anderwald uzyskał stopień doktora nauk teologicznych w zakresie teologii fundamentalnej „obroniwszy” dysertację pt. *Problem udziału nauk przyrodniczych w procesie rozpoznania cudu. Analiza zagadnienia na przykładzie literatury niemieckiej XX w.*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Mariana Ruseckiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Promotor dysertacji doktorskiej ks. A. Anderwalda był twórcą tzw. Lubelskiej Szkoły Teologii Fundamentalnej. Problematyka podjęta w rozprawie doktorskiej wpisuje się bardzo wyraźnie w główną linię badawczą uczonego, dla którego nauki przyrodnicze – empiryczne nie były nigdy antytezą teologii, jej zaprzeczeniem – negacją, lecz czynnikiem wiarygodności prawd religijnych chrystianizmu. Dysertacja jest świadectwem kompetencji autora, który już wtedy – blisko 25 lat temu był znawcą niemieckiej teologii. Znajomość teologii tzw. obszaru języka niemieckiego zawsze była bardzo mocną stroną naukową kandydata do tytułu profesora.

W 2007 r. ks. A. Anderwald uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk teologicznych w zakresie teologii fundamentalnej nadany przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego (UO). Praca habilitacyjna pt. *Teologia a nauki przyrodnicze. Rola wiedzy przyrodniczej w dociekaniach teologicznych* stanowiła zwieńczenie jego dotychczasowej pracy naukowo-badawczej. Była podsumowaniem solidnej, przez lata trwającej eksploracji i oceny „interakcji” zachodzących pomiędzy naukami teologicznymi oraz naukami przyrodniczymi. Już wtedy – w chwili zdobycia habilitacji uchodził ks. A. Anderwald za znawcę międzydiscyplinarnych badań: teologiczno-przyrodniczych, których w Polsce jest niewiele.

W roku akademickim 1996/1997 ks. dr hab. A. Anderwald podjął pracę na stanowisku adiunkta przy Katedrze Teologii Fundamentalnej i Religiologii na Wydziale Teologicznym UO. Prowadził wówczas zajęcia z chrystologii, eklezjologii fundamentalnej oraz ćwiczenia z metodyki pracy naukowej. W 2011 r. został profesorem nadzwyczajnym tej uczelni, a w 2017 r. kierownikiem Katedry Teologii Fundamentalnej i Religiologii na Wydziale Teologicznym UO. Zaangażowanie dydaktyczne ma niezmiennie wyraz interdyscyplinarny.

Sumując stwierdzić należy, iż doskonale przygotowany do pracy naukowo-badawczej ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald specjalizuje się w zakresie teologii fundamentalnej. Jest jednocześnie znawcą nauk przyrodniczych, które stanowią dlań ważne „miejsce teologiczne”. Wśród polskich teologów uchodzi za eksperta w badaniach interdyscyplinarnych: teologiczno-przyrodniczych.

2. Działalność dydaktyczna oraz pedagogiczna

Ks. prof. nadzw. dr hab. A. Anderwald od blisko 25. lat prowadzi zajęcia dydaktyczne z teologii na Wydziale Teologicznym UO na studiach stacjonarnych na kierunkach: Teologia, Nauki o Rodzinie, Kultura Śródziemnomorska, Kulturoznawstwo. Tematyka wykładów dotyczyła (i dotyczy) m.in. zagadnień z zakresu: teologii fundamentalnej, antropologii teologicznej, religiologii. wprowadzenia do chrześcijaństwa, gerontologii religijnej (np. „Antropologiczno-teologiczna teoria starości”; „Człowiek stary i religia”; „Religia w życiu człowieka starego”; „Starość jako wyzwanie dla Kościoła”; „Starość w religiach monoteistycznych”).

Zajęcia dydaktyczne wpisywały się przez wszystkie lata bardzo wyraźnie w główny nurt badań uczonego, którymi są – powtórzmy – relacje między teologią a naukami przyrodniczymi.

W ostatnich latach ks. A. Anderwald podjął szereg nowych, oryginalnych tematów zajęć, w tym: „Nowy ateizm jako wyzwanie dla teologii”, „Wolontariat – ujęcie integralne”, „Małżeństwo i rodzina w kulturach i religiach niechrześcijańskich”.

Szczegółowy, bardzo bogaty schemat zajęć kandydat do tytułu profesora zestawił w ramach dokumentacji.

Podkreślić trzeba, iż wykłady prowadzone przez ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda odznaczają się wysokim profesjonalizmem, erudycją. Są doskonale przygotowane, a ich słuchacze zyskują solidną, uporządkowaną, merytorycznie cenną wiedzę ukazywaną w perspektywie doświadczeń naukowych zdobytych przez kandydata do tytułu naukowego profesora w różnych ośrodkach naukowych Europy, przede wszystkim w Niemczech. Jest nade wszystko cenionym wykładowcą, co poświadcza jego zaangażowanie na różnych wydziałach i kierunkach uczelni, w której pracuje.

3. Prace na rzecz rozwoju kadry naukowej

Bardzo ważnym elementem naukowo-dydaktycznej działalności ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda jest kształcenie i promocja nowych kadr naukowych. Pod jego kierunkiem wypromowany został jeden doktor (2011 r.) oraz otwarte zostały dwa przewody doktorskie. Na uwagę zasługuje temat sfinalizowanej dysertacji doktorskiej ks. Daniela Vichy: *Wiarygodność Kościoła katolickiego w republice Czeskiej wobec przemian po 1989*. Jest to oryginalna rozprawa, w której podjęta została problematyka wcześniej nie przebadana.

Ks. A. Anderwald wypromował 23. magistrów teologii (7. przed habilitacją i 16. po habilitacji) oraz 6. licencjatów na kierunku Nauki o Rodzinie. Prowadzi obecnie kolejne prace dyplomowe.

Był nadto recenzentem w trzech postępowaniach habilitacyjnych i sześciu przewodach doktorskich na różnych uczelniach. Zapraszanie ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda do oceny dorobku naukowego i rozpraw w przewodach habilitacyjnych oraz do recenzowania dysertacji doktorskich jest świadectwem uznania jego profesjonalizmu i kompetencji przez różne ośrodki (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie; Uniwersytet Opolski).

Prowadzona przez kandydata do tytułu profesora praca na rzecz rozwoju kadry naukowej zasługuje na uznanie. Jest ks. A. Anderwald znany jest w różnych środowiskach naukowych w Polsce jako kompetentny uczony, któremu bliska jest troska o promowanie nowej kadry naukowej.

4. Udział w konferencjach naukowych

Ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald po uzyskaniu habilitacji uczestniczył w licznych konferencjach i sympozjach naukowych oraz szkoleniowych, nadto seminariach krajowych i międzynarodowych, a także zagranicznych.

Spotkania te miały miejsca w różnych ośrodkach naukowych w Polsce, takich jak m.in.: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie (2007 r.); Wydział Teologiczny UKSW w Warszawie (2008 r.); Wydział Teologiczny UO w Opolu (dwukrotnie w 2009 r.; 2012 r.; 2017 r.); Wydział Teologiczny Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (2009 r.; dwukrotnie – w 2010 r. i 2011 r.); Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2010 r.)

Ks. A. Anderwald brał udział w bardzo licznych konferencjach zagranicznych, gdzie wygłaszał referaty oraz uczestniczył w dyskusjach panelowych w: Austrii (Wiedeń, 2008 r.; Heiligenkreuz, 2009 r.; Salzburg, 2010 r.), Niemczech (Münster, 2009 r.; dwukrotnie – w 2011 r.; Drezno, 2014 r., Erfurt, 2018 r.), Francji (Paryż, 2012 r.), Estonii (Tartu, 2012 r.), Szwajcarii (Zurych, 2013 r.).

W niniejszym punkcie wskazano jedynie na wybrane konferencje. Szczegółowy „katalog” wystąpień na tych spotkaniach zamieszczony został w dokumentacji kandydata do tytułu naukowego profesora. Referaty, które na tychże międzynarodowych spotkaniach przedstawiał wpisywały się w główne nurty badawcze uczonego. Obecność ks. A. Anderwalda w różnych zagranicznych ośrodkach była przede wszystkim promowaniem polskiej nauki, w tym teologii za granicą kraju. To bardzo ważne osiągnięcie kandydata do tytułu profesora.

5. Współpraca zagraniczna

O współpracy zagranicznej ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda jest mowa i w innych punktach niniejszej recenzji. Początek naukowych, zagranicznych kontaktów sięga jego podstawowych studiów z zakresu teologii, które odbył m.in. – jak wskazano wyżej – w ramach stypendium naukowego w Bambergu w Niemczech.

Ks. A. Anderwald zaangażowany był w organizowanie konferencji, a następnie przygotowywanie do druku i wydawanie publikacji pokonferencyjnych w serii „Colloquia Theologica”, prowadzonej w ramach współpracy naukowej Wydziału Teologicznego UO z Wydziałami Teologicznymi w Münster oraz Erfurcie. Nawiązał i utrzymywał osobiste kontakty z profesorami: Jürgenem Werbickiem i Klausem Müllerem z Wydziału Katolickiej Teologii Uniwersytetu w Münster. Wraz z tym uczonymi realizował projekty naukowo-badawcze dotyczące: relacji rozumu i wiary, nadto procesów sekularyzacyjnych w Niemczech i Polsce, a także tożsamości teologii jako nauki.

Współpracował też z profesorami: Joachimem Sanderem z Wydziału Katolickiej Teologii Uniwersytetu w Salzburgu, skupiając się na „miejscu” – usytuowaniu teologii w uniwersytecie oraz społecznych funkcjach tej nauki. Utrzymywał naukowe kontakty z prof. Dieterem Hattrupem z Wydziału Teologicznego w Paderborn, teologiem, matematykiem, uczniem Carla Friedricha von Weizsäckera. Tu przedmiotem badawczym była relacja teologii z naukami przyrodniczymi.

Wyniki powyższej współpracy zagranicznej zostały zaprezentowane w pracach zbiorowych w języku polskim i niemieckim: A. Anderwald (red.), *Rozum i wiara/Vernunft und Glaube*, Opole 2001; J. Werbick, M. Worbs (red.), *Procesy sekularyzacyjne w Niemczech/Säkularisierungsprozesse in Deutschland und Polen*, Opole 2010; V. Hoffmann, G.M. Kleemann, S. Orth (red.), *Unter Hochspannung. Die Theologie und ihre Kontexte*, Freiburg im Breisgau 2012; K. Glombik, B. Kranemann (red.), *Generationenwechsel in der Theologie/Zmiana pokoleniowa w teologii*, Opole 2012; A. Anderwald, R. Zwick (red.), *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II/ Glaube, der Verstehen sucht. Theologische Hermeneutiken 50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil*, Opole 2014.

Bardzo ważne w ramach współpracy zagranicznej są staże zagraniczne, które odbył ks. A. Anderwald w następujących ośrodkach: Instytut Teologii Fundamentalnej i Ekumenizmu na Wydziale Katolickiej Teologii Uniwersytetu Juliusza-Maksymiliana w Würzburgu w Niemczech (2013 r.); Saint Patrick's College Maynooth w Irlandii (2014 r.); Newman University Birmingham w Wielkiej Brytanii (2014 r., 2015 r., 2016 r.); Maryvale Institute. Internationale Catholic College w Wielkiej Brytanii (2015 r.); Newman University Birmingham (Wielka Brytania) 2015r.; Theologische Fakultät Paderborn (2015 r.); Katholische Privatuniversität Linz (2016 r.); Wyższa Szkoła Filozoficzno-Teologiczna w Sankt Georgen (Frankfurt) (2018 r.).

Brał też udział w programie Erasmus+ (*Staff Mobility for Teaching*); na Wydziale Katolickiej Teologii Uniwersytetu w Moguncji, Niemcy (2009 r.); na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Bratysławie – Trnawie, Słowacja (2014 r.); na Wydziale Katolickiej Teologii Uniwersytetu w Würzburgu, Niemcy (2015 r.); na Sts Cyril and Methodius Faculty of Theology, University of Olomouc, Ołomuniec, Czechy (2016 r.); na Wydziale Katolickiej Teologii Uniwersytetu w Erfurcie, Niemcy (2017 r.); na Wydziale Prawosławnej Teologii Uniwersytetu w Preszowie, Słowacja (2017 r.); na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Karola w Pradze, Czechy (2019 r.).

W nurt współpracy międzynarodowej, w której uczestniczył ks. A. Anderwald wpisują się międzynarodowe projekty badawcze. W 2013 r. był on organizatorem międzynarodowej konferencji (projektu) pt. „Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50. lat po Soborze Watykańskim II”, która odbyła się na Wydziale Teologicznym w Opolu. Konferencja ta skupiła uczonych z różnych krajów Europy, przede wszystkim z Niemiec.

Zorganizował nadto w 2013 r. studyjny pobyt grupy 24. studentów i 5. pracowników naukowych UO na Wydziale Teologii Katolickiej Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma

w Münster. Efektem realizacji tegoż projektu była wskazana już wyżej publikacja: A. Anderwald, R. Zwick (red.). *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II/ Glaube, der Verstehen sucht Theologische Hermeneutiken 50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil* (Notabene: książka prezentuje w zdecydowanej większości teksty w języku obcym).

Inne przejawy współpracy międzynarodowej, w która zaangażowany był ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald to współpraca bilateralna z Wydziałem Katolickiej Teologii w Würzburgu. Jej wyrazem był udział: z wykładem w seminarium doktorancko-habilitacyjnym prowadzonym przez prof. Wolfganga Klausnitzera (2015 r.); w konferencji z przedstawicielami teologii fundamentalnej z Austrii i Niemiec, pt. „Apologie und Glaubensrechenschaft zwischen Konfrontation und Korrelation” (Würzburg – Bamberg, 2016 r.). Efektem współpracy ks. A. Anderwalda z prof. W. Klausnitzerem jest publikacja: *Glaubensrechenschaft im Kontext der Wissenschaft. Ein fundamentaltheologischer Entwurf*, w monografii: B.E. Koziel (red.) *Apologie und Glaubensrechenschaft zwischen Konfrontation und Korrelation. Überlegungen zur Struktur gegenwärtiger Fundamentaltheologie*, Würzburg 2017, ss. 432.

Ks. A. Anderwald nie tylko brał udział w realizacji projektu pt. „Sprach-Sozialpastoral Sommerschule/Letnia Szkoła Językowo-Pastoralna” we współpracy z Fundacją Haus der Action 365, Frankfurt, ale też był odpowiedzialny za przygotowanie i współprowadzenie XXV edycji tegoż projektu w roku 2017 i 2018.

Sumując stwierdzić należy, iż prowadzona przez ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda zagraniczna jest imponująca. Osiągnięcia uczonego na tym polu są nie do przecenienia. Zaslugują na najwyższe uznanie. Kontakty nawiązane przez ks. A. Anderwalda z licznymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi są nadal pielęgnowane. Na pewno stanowią wzorcowy przykład międzynarodowej kooperacji wydziałów teologicznych.

6. Główne kierunki badań naukowych

W pracach naukowo-badawczych ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda koncentruje się – powtórzmy – na teologii fundamentalnej, a w niej na zagadnieniach wprowadzających i propedeutycznych pt. *De locis theologicis* oraz na tradycyjnych traktatach teologiznofundamentalnych, określanych w języku łacińskim jako: *Demonstratio Christiana*; *Demonstratio religiosa*; *Demonstratio catholica*; *Demonstratio religiosa*.

6.1. *De locis theologicis*

W nurcie prac badawczych w ramach tematu *De locis theologicis* („O miejscach teologicznych”) ks. A. Anderwald koncentruje się na tzw. topikach teologicznych. Są to właśnie „miejsca” (tematy, zagadnienia, dylematy, fakty itd.), które „dają” teologii materiał do przeprowadzanej argumentacji. To właśnie w ten nurt wpisuje się szczegółowo analizowana przez ks. A. Anderwalda w jego publikacjach relacja między rozumem a wiarą (wiedzą a wiarą) oraz relacją między teologią a naukami przyrodniczymi.

Publikacje ks. A. Anderwalda wpisujące się w ten kierunek badań koncentrują się na: „udziale” nauk przyrodniczych w argumentacji za istnieniem Boga; określeniu „zaangażowania” nauk przyrodniczych w procesie rozpoznania cudu; poznawaniu i zgłębianiu racjonalnego wymiaru wiary oraz na relacji pomiędzy wiarą a rozumem. Skupia się też ks. A. Anderwald na „obecności” wiedzy przyrodniczej w rozważaniach teologicznych (co było szczególnym przedmiotem jego badań w rozprawie habilitacyjnej i co wciąż jest pogłębiane).

W ten nurt bardzo wyraźnie wpisują się kolejne artykuły: *Apologia rozumności wiary* (2008 r.); *Wiara i rozum* (2009 r.); *Postulat „polifonicznej korelacji”* (2010 r.); *O racjonalności wiary dzisiaj* (2012 r.). Należy też tu usytuować teksty interdyscyplinarne stanowiące wyzwanie dla teologii fundamentalnej: *Teologia wobec roszczeń Scientific Community* (2007 r.); *Stworzenie czy ewolucja? Próba rozwiązania pewnej kontrowersji w świetle myśli Josepha Ratzingera – Benedykta XVI* (2010 r.); *Wiarygodność aktu wiary w dialogu z neurobiologią* (2014 r.).

O znaczeniu wiedzy przyrodniczej w uzasadnianiu wiary mówią natomiast teksty: *Die Suche nach Kriterien* (2009 r.); *Otwarcie Kościoła na naukę* (2010 r.); *O tożsamości teologii na tle relacji z naukami przyrodniczymi* (2010 r.); *St. John Paul II's Ideas of Dialogue* (2016).

Z kolei o istocie i naturze relacji teologii z innymi naukami traktują opracowania: *Postulat hermeneutycznej potrzeby relacji „nauki – teologia”* (2011 r.); *Auf der Suche nach dem Gesamtsinn* (2014 r.); *Postulat hermeneutycznej potrzeby relacji teologia – nauki przyrodnicze w perspektywie współczesnej protestanckiej teologii stworzenia* (2017 r.).

Zauważyć tu należy również oryginalny artykuł z zakresu teologii techniki: *Człowiek wobec cywilizacji naukowo-technicznej* (2011 r.) oraz inne artykuły: *W poszukiwaniu nowej idei postępu technicznego* (2019 r.); *Zwischen Rom und Silicon Valley* (2019 r.). *A’propos* – prekursorem w spojrzeniu przez ten pryzmat na naukę objawioną – teologię był w Polsce

ks. prof. Włodzimierz Sedlak (chemik, filozof przyrody), autor dzieła *Technologa Ewangelii* (Poznań 1989).

Zagadnienia z zakresu *De locis theologicis* rozwinięte zostały oraz poddane analizie w tzw. najważniejszym osiągnięciu naukowym ks. A. Anderwalda – w monografii pt. *Zur Vernünftigkeit des Glaubens*, o czym będzie mowa niżej.

6.2. *Demonstratio christiana*

W ramach traktatu *Demonstratio christiana* ks. A. Anderwald koncentruje się przede wszystkim na problematyce cudu. Interesuje się teorią cudu oraz jego funkcjami motywacyjnymi i teologicznymi. Skupia się nadto na rozpoznaniu cudu i jego udziału w akcie wiary. Tematowi temu jest ks. A. Anderwald wierny od wielu lat, od czasu przygotowywania wspomnianej wcześniej rozprawy doktorskiej pt. *Problem udziału nauk przyrodniczych w procesie rozpoznania cudu*.

Na temat waloru i znaczenia cudu pisał ks. A. Anderwald w opracowaniach: *Znakowe ujęcie cudu we współczesnej teologii fundamentalnej* (2007 r.); *Nauki przyrodnicze wobec zjawisk paranormalnych* (2014 r.); *Od uzdrowienia do cudu* (2015 r.); *Wunderheilung. Eine fundamentaltheologische Untersuchung* (2019 r.).

W tym nurcie badawczym sytuują się też inne teksty, np. dotyczące niezwykłości osoby Jezusa z Nazaretu (*Jezus Chrystus – historia i misterium*; 2008 r.) oraz wiarygodności chrześcijaństwa we współczesnym świecie i jej sposobów uzasadniania (np. *Wiarygodność aktu wiary*; 2014 r.),

6.3. *Demonstratio catholica*

Ks. A. Anderwald omawia zagadnienia „wyjęte” z traktat *Demonstratio catholica*. Wskazują na to przed wszystkim prowadzone przezeń wykłady i ćwiczenia z eklezjologii teologicznofundamentalnej oraz konwersatorium na temat zadań Kościoła w świecie współczesnym (na kierunku Nauki o Rodzinie). Ks. A. Anderwald skupia się na wiarygodności Kościoła oraz jej uzasadniania. W ramach tego nurtu kandydat do tytułu profesora opracował i zrealizował projekty badawcze, np. *Dialog i dialogi Kościoła* (2007 r.); *Miejsca dialogu Kościoła ze światem* (2012 r.); czy też „*Credo*” *Kościół w świetle wiary studentów teologii* (2013 r.).

6.4. *Demonstratio religiosa*

Demonstratio religiosa to kolejny „traktat”, który zgłębia i opracowuje ks. A. Anderwald. W tym nurcie uczonego wyróżnia tematykę: gerontologii religijnej, czyli miejsca religii w życiu człowieka starego, ale też zagadnienie obecności chrześcijaństwa w kulturze śródziemnomorskiej, bądź wiedzy o religiach Bliskiego Wschodu.

Nowym tematem badawczym, który obecnie podjął ks. A. Anderwald jest „Islam w krajach Śródziemnomorza” a „owocem” tekst pt. *Hermenutik des Korans vor dem Anspruch der Vernunft* (2018 r.).

Żywić należy nadzieję, iż z nurtu badawczego *Demonstratio religiosa* wyłoni się kolejny, osobny – „autonomiczny” nurt interdyscyplinarny pt. „Gerontologia religijna i teologia starości”.

Stwierdzić należy, iż ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald jest wierny swoim podstawowym, kluczowym zainteresowaniom naukowym od czasu zdobycia magisterium oraz doktoratu. Są to kwestie – mówiąc ogólnie – związane z chrystologią oraz eklezjologią fundamentalną. Od początku swojej pracy naukowej ks. A. Anderwald wychodzi odważnie i odpowiedzialnie poza systematyczny wykład zagadnień tradycyjnie związanych z tymi naukami teologicznymi. Otwarty jest na współczesne wyzwania, a tym samym aktualne, niełatwe problemy, wobec których staje i z jakimi „spotyka się” teologia fundamentalna. Ważny jest w jego badaniach również „kontekst” teologii, co podkreślają najwybitniejsi uczeni reprezentujący tę naukę, jak np. Hans Waldenfels. Jest jednym z najwybitniejszych polskich teologów specjalizującym się w zakresie relacji: teologia – nauki przyrodnicze.

Religijna oraz teologiczna interpretacji starości jest dziś niezwykle ważna. Starzejące się społeczeństwo i jednocześnie „dysproporcja” między pokoleniem młodym a starym generuje szereg tematów. Ks. A. Anderwald jest prekursorem badań w zakresie gerontologii religijnej oraz teologii starości. To on zainspirował autorów bloku tematycznego „Starość”, zrealizowanego ostatnio w „sędziwym”, liczącym 110 lat piśmie „Ateneum Kapłańskie” (2019 z. 661; 2019 z. 662).

7. Prezentacja oraz ocena publikacji – dorobek naukowy

Całkowita liczba publikacji ogłoszonych drukiem w latach 1997-2018 przez ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda wynosi ponad 150. Po habilitacji kandydat do tytułu profesora opublikował blisko 70. publikacji, w tym jedną monografię, dwie publikacje współautorskie, kilkanaście artykułów w czasopismach naukowych (m.in. wysoko punktowanych), nadto blisko 30. artykułów w dziełach zbiorowych. Opracował też 10. recenzji oraz kolejne inne przyczynki.

W tym miejscu wskażemy przede wszystkim na publikacje naukowe w językach obcych (przede wszystkim opublikowane po niemiecku, ale też i w języku angielskim), które ukazały się w czasopismach krajowych i zagranicznych, a także w opracowaniach zbiorowych. Są to następujące teksty w periodykach (podane w porządku chronologicznym): *Ideas of Religious Gerontology Based on the Letter of His Holiness Pope John Paul II to the Elderly*, „Family Forum” 3 (2013), s. 131-137; *St. John Paul II's Ideas of Dialogue Between the Church and Science*, „Roczniki Teologiczne” 63 (2016) nr 9, s. 81-94; *The Credibility of Faith and Paranormal Phenomena*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 30(2016), s. 93-103; *Zur mystagogischen Sakramentenpastoral*, „Liturgia Sacra” 24 (2018), nr 2, s. 343-357; *Wunderheilung. Eine Fundamentaltheologische Untersuchung*, „Roczniki Teologiczne” 66(2019) z. 9, s. 35-50 (W artykule tym, który właśnie ukazał się drukiem znajdujemy odpowiedź na zawsze intrygujące pytania, m.in.: „Co lekarze mają wspólnego z uzdrowieniami? Czy teologiczne pojęcie << cud >> jest do pogodzenia z aktualnym stanem wiedzy medycznej?” – s. 50); *Zwischen Rom und Silicon Valley. Papst Franziskus angesichts des wissenschaftlich-technischen Fortschritt* „Poznańskie Studia Teologiczne” 33(2019); *Die Suche nach Kriterien. Zum Dialog zwischen Theologie und Naturwissenschaften*, „Theologisches” 39(2009) z. 9/10, s. 306-318; *Überlegungen zur Sakramentenpastoral*, „Theologisches” 40(2010), z. 3/4, s. 59-68.

W opracowaniach zbiorowych natomiast ks. A. Anderwald ogłosił następujące artykuły obcojęzyczne: *Ein Postulat der „Polyphonen Korelation”. Zur Sackgasse der Europäischen Säkularisation*, w: J. Werbick, M. Worbs (red.), *Procesy sekularyzacyjne w Niemczech/Säkularisierungsprozesse in Deutschland und Polen*, Opole 2010, s. 85-94; *Auf der Suche nach einem glaubwürdigen Christen von morgen*, w: J. Werbick, M. Worbs (red.), *Der Christ der Zukunft/The Christian of the future*, Opole 2011, s. 15-27; *Theologie im Spannungsfeld der Wissenschaften. Aus der Sicht eines Polnischen Theologen*, w: V. Hoffmann, G.M. Kleemann, S. Orth (red.), *Unter Hochspannung. Die Theologie und*

ihre Kontexte, Freiburg im Breisgau 2012, s. 59-70; *Theologie im Umfeld einer Naturwissenschaftlichen Denkwelt*, w: K. Glombik, B. Kranemann (red.), *Generationenwechsel in der Theologie/Zmiana pokoleniowa w teologii* Opole 2012, s. 187-199; *Auf der Suche nach dem Gesamtsinn. Über die hermeneutische Notwendigkeit der Relation zwischen Theologie und anderen Formen der Wissenschaft*, w: A. Anderwald, Reinhold Zwick (red.), *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II/ Glaube, der Verstehen sucht Theologische Hermeneutiken 50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil*, Opole 2014, s. 31-46; *Die Sorge der Kirche um die Würde der älteren Menschen. Aus Sicht der Diözese Oppeln*, w: M. Worbs, R. Zwick (red.), *Spoleczna odpowiedzialność/Gesellschaftliche Verantwortung und Pastoral in einer Mobilen Welt*, Opole 2016, s. 55-74; *Glaubensrechenschaft im Kontext der Wissenschaft. Ein fundamentaltheologischer Entwurf*, w: B.E. Koziel (red.), *Apologie und Glaubensrechenschaft zwischen Konfrontation und Korrelation. Überlegungen zur Struktur gegenwärtiger Fundamentaltheologie*, Würzburg 2017, s. 325-346; *Hermeneutik des Korans vor dem Anspruch der Vernunft*, w: K. Kałuża, R. Zwick, *Juden – Christen – Muslime. Was verbindet sie – was trennt sie? Żydzi – chrześcijaństwo – muzułmanie. Co ich łączy – co ich dzieli*, Opole 2018.

Ks. A. Anderwald jest nadto – przypomnijmy – współredaktorem (z R. Zwick'em) dzieła pt. *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II/ Glaube, der Verstehen sucht Theologische Hermeneutiken 50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil*, Opole 2014, ss. 169 (*Notabene*, dzieło to pojawia się w niniejszej recenzji nie raz, ale za każdym razem w innym kontekście.).

Wskazane wyżej publikacje w językach obcych ogłaszane za granicą (ale też w kilku przypadkach i w Polsce) podejmują niezwykle ważne w dzisiejszym dyskursie naukowym kwestie, w tym związane z empirycznym przyrodoznawstwem i jego „odniesieniem” do teologii.

W publikacjach ogłoszonych natomiast w języku polskim (Ich wykaz znajduje się w dokumentacji kandydata do tytułu naukowego profesora nauk teologicznych) ks. A. Anderwald podjął m.in. następujące zagadnienia (problemy): rozumność (racjonalność) wiary i jej apologia; relacja rozumu i wiary; kreacjonizm czy ewolucjonizm; Kościół wobec nauki; człowiek w cywilizacji naukowo-technicznej; relacja: teologia – nauki przyrodnicze; perspektywa teologiczna postępu technicznego; cud jako znak; teologia wobec roszczeń *Scientific Community* oraz teolog a *Scientific Community*; tożsamość teologii na tle nauk przyrodniczych; nauki przyrodnicze wobec zjawisk paranormalnych.

Temat relacji: wiara – rozum oraz kwestie racjonalności wiary podjęte zostały m.in. w następujących opracowaniach: *Apologia rozumności wiary. Glosa do wykładu papieża Benedykta XVI w Ratyźbonie*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 28(2008), s.75-88; *Wiara i rozum. W poszukiwaniu syntezy między poznaniem teologicznym i przyrodniczym*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 29(2009), s. 93-107; *Korelacja rozumu i wiary. W świetle myśli Benedykta XVI*, w: C. Korc, R. Misiak (red.), *Nadzieje i zagrożenia sekularyzacji*, Szczecin 2010, s. 151-166; wcześniej, lecz w innym kontekście wskazane dzieło *Wiara w poszukiwaniu zrozumienia. Hermeneutyki teologiczne 50 lat po Soborze Watykańskim II/ Glaube, der Verstehen sucht Theologische Hermeneutiken 50 Jahre nach dem II. Vatikanischen Konzil*, Opole 2014; *Wiara chrześcijańska w otwarciu na rozum*, w: H. J. Sobeczko (red.), *Na nowo odkryć treść wiary*, Opole 2013, s. 23-33; *O racjonalności wiary dzisiaj. Perspektywa teologicznofundamentalna*, w: B. Kochaniewicz, (red.), *Racjonalność wiary*, Poznań 2012, s. 133-146.

O relacjach teologii i nauk przyrodniczych mówią m.in. teksty: *Postulat hermeneutycznej potrzeby relacji teologia – nauki przyrodnicze w perspektywie współczesnej protestanckiej teologii stworzenia*, „Studia Oecumenica” 17(2017), s. 79-94; *O tożsamości teologii na tle relacji z naukami przyrodniczymi*, w: A. Anderwald, T. Dola, M. Rusecki (red.), *Tożsamość teologii*, Opole 2010, s. 149-171.

Ks. A. Anderwald prowadził też badania zjawisk paranormalnych z perspektywy teologii oraz nauk przyrodniczych, co „zaowocowało” w publikacjach m.in.: *Nauki przyrodnicze wobec zjawisk paranormalnych*, w: K. Kaucha, J. Mastej (red.), *Nauka wobec zjawisk paranormalnych*, Lublin 2011, s. 49-68; *Zjawiska paranormalne: zagrożenie czy wyzwanie dla wiary?*, w: M. Worbs (red.), *Wiara czy pseudowiara?*, Opole 2012, s. 75-94.

Bardzo interesującym opracowaniem jest: *„Credo” Kościoła w świetle wiary studentów teologii na podstawie badań wśród studentów kierunku teologia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego (2006-2008)*, „Resovia Sacra” 18-20(2011-2013), s. 201-215.

Motywe przewodnim kilku artykułów jest dialog, w różnych odniesieniach, formach, wyrazach. Wątek dialogiczny obecny jest w artykułach zarówno opublikowanych po polsku jak i w języku angielskim np. w: *St. John Paul II's Ideas of Dialogue Between the Church and Science*, „Roczniki Teologiczne” 63(2016) nr 9, s. 81-94; *Dialog i dialogi Kościoła. Teologiczne rozumienie dialogu w nauczaniu Kościoła*, w: K. Dola, N. Widok (red.), *Crux Christi – spes nostra. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu biskupowi Janowi*

Kopcowi z okazji 60-lecia urodzin, 35-lecia prezbiteratu, 15-lecia sakry biskupiej i 25-lecia pracy naukowej, Opole 2007, s. 449-460; *Miejsca dialogu Kościoła ze światem*, w: Z. Glaeser (red.), *Człowiek dialogu. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi z okazji 80. rocznicy urodzin 55. rocznicy święceń kapłańskich oraz 35. rocznicy święceń biskupich*, Opole 2012, s. 947-962; *Wiarygodność aktu wiary w dialogu z neurobiologią – stanowiska ateistów*, w: D. Wąsek (red.), *Wiara – wiarygodność*, Kraków 2014, s. 195-215.

Wyjątkowe miejsce w polskiej literaturze przedmiotu zajmują pozycje zakresu wskazanej już wyżej gerontologii religijnej oraz teologii starości: *Ideas of Religious Gerontology Based on the Letter of His Holiness Pope John Paul II to the Elderly*, „Family Forum” 3 (2013), s. 131-137 oraz *Ku teologii starości*, w: R. Chałupniak, J. Kostorz (red.), *Współczesne wyzwania teologii pastoralnej*, Opole 2016, s. 171-179.

Sumując ten punkt stwierdzić należy, iż w pracach swoich ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald koncentrował się na trudnych tematach, wymagających doskonałego merytorycznego i erudycyjnego przygotowania (zarówno teologicznego, jak i zakresu nauk przyrodniczych). Publikacje naukowe ks. A. Anderwalda, pisane bardzo precyzyjnym językiem (Nie ma w tych pracach słów „niepotrzebnych”!) zasługują na najwyższe uznanie. Stwierdzić należy nade wszystko, iż ks. A. Anderwald znacznie powiększył po habilitacji swój dorobek naukowy. Dorobek ten jest imponujący nie tylko pod względem ilości – liczby, ale nade wszystko „jakości”.

Zarówno liczba publikacji jak ich merytoryczna wartość są dowodem na promowanie polskiej nauki, w tym teologii na różnych międzynarodowych „areopagach”. Ks. A. Anderwald jest bez wątpienia – dzięki swoim publikacjom ogłaszanych w języku niemieckim – jednym z najbardziej znanych „w obszarze” tego języka polskim teologiem.

Trud przygotowania tekstu w języku obcym jest niepomiaralnie większy od napisania artykułu po polsku. Z tej właśnie racji należy w najwyższym uznaniem podkreślić pracę promowania nauki polskiej za granicą. Z całą odpowiedzialnością podkreślamy wyjątkową rangę tego „aspektu” dorobku naukowego. Dzięki pracom publikowanym na Zachodzie przyczynia się ks. A. Anderwald do rozwiania stawianych czasami wobec polskiej teologii „posądzeń”, jakoby było wciąż „pogrążona w odmętach” tradycjonalizmu. Polska teologia – co podkreślają publikacje ks. A. Anderwalda – jest otwarta na „znaki czasu”. Jest teologią dynamiczną, nie mającą podstaw do jakiegokolwiek kompleksu, gdy jest prezentowana na tle np. teologii autorów niemieckojęzycznych.

8. Członkostwo w redakcjach

Ks. A. Anderwald jest od 2011 r. jest członkiem zespołu redakcyjnego serii „Colloquia Theologica” prowadzonej przez Wydział Teologiczny UO. Seria ta prezentuje materiały z międzynarodowych konferencji, sympozjów i seminariów. Organizowane są one systematycznie od lat przez Wydziały Teologiczne w: Opolu, Moguncji, Münster i Erfurcie w Niemczech.

Bardzo ważne jest członkostwo ks. A. Anderwalda w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism: „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego (Czasopismo punktowane: 7 punktów MNiSW, lista B) (od 2008 r.; w latach 2010-2016 sekretarz Zespołu Redakcyjnego (2010-2016); „Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie (Czasopismo punktowane: 7 punktów MNiSW, lista B) (w latach 2012-2016); „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” (członek Zespołu Redakcyjnego od 2005 r.); „Roczniki Teologiczne” (Zeszyt: Teologia Fundamentalna i Religiologia) (Czasopismo punktowane: 12 punktów MNiSW, lista B) (2012-2013).

Ks. A. Anderwald zaangażowany jest od lat w prace redakcyjne, które wymagają ogromnej „inwestycji czasu”. Szczególnie tu podkreślić należy profesjonalne zaangażowanie kandydat do tytułu profesora w edytorstwie publikacji w języku niemieckim.

9. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowego, tzw. „książki profesorskiej”

Przedstawiona do oceny monografia profesorska pt. *Zur Vernünftigkeit des Glaubens. Überlegungen zum Dialog zwischen (Fundamental) Theologie und Naturwissenschaften*, Opole 2017, poświęcona została problematyce rozumności wiary chrześcijańskiej. W dziele syntetycznym (liczącym 167 stron) autor bardzo precyzyjnie ukazuje podjętą problematykę. Strukturę książki wyznaczają następujące części: Einleitung, trzy rozdziały (I. Glaube und Vernunft; II. Kirche und Wissenschaft; III. Theologie und Naturwissenschaft), Abschlus. Theologie und die Suche nach einem Gesamtsinn; Quellenverzeichnis; Literaturverzeichnis; Personenregister. Schemat pracy świadczy o umiejętności dokonywania przez ks. A. Anderwalda syntezy zawitych zagadnień oraz prezentacji niełatwych kwestii w zwięzłym, rzeczowym, niemal encyklopedycznym wykładzie. To wielki walor ocenianego dzieła, które na pewno w literaturze przedmiotu stanowi novum.

Kwestia rozumności wiary sięga czasów biblijnych, w których zaznaczyło się zmaganie intelektualne pomiędzy tym, co mitologiczne a faktyczne – realne. Św. Paweł Apostoł, wszechstronnie wykształcony erudyta, konwertyta na chrystianizm w 2 Liście do Tymoteusza wprost wyraził przekonanie: „Scio cui credidi” („wiem, komu uwierzyłem”; 2 Tm 1 12). Z kolei upowszechniona w epoce scholastyki łacińska formuła: „Fides quaerens intellectum” („Wiara poszukująca zrozumienia”), autorstwa św. Anzelm z Canterbury (a zaczerpnięta z myśli św. Augustyna z Hippony) stanowiła wyzwanie do wyjaśnianie prawd wiary chrześcijańskiej przez refleksję filozoficzną, a zatem rozumową. Wreszcie troska o rozumność wiary stanowiła „podglebie” ogłoszonej w 1998 r. Encykliki papieża Jana Pawła II „Fides et ratio”, „mówiącej” o relacjach między wiarą a rozumem.

Hasło „Scio cui credidi” wpisał w swój herb kardynalski jeden z najwybitniejszych współczesnych teologów katolickich Stanów Zjednoczonych jezuita Avery Robert Dulles (zm. 2008). Wreszcie „monumentalne” dzieło dedykowane jednemu z czołowych polskich teologów fundamentalnych, ks. M. Ruseckiemu (zm. 2012) nosi tytuł: *Scio cui credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65 rocznicę urodzin*, Lubin 2007.

Podjęty przez ks. A. Anderwalda problem badawczy nie jest wobec powyższego nowy. Stanowi jednakże nowe i aktualne wyzwanie dla teologii z uwagi na dzisiejsze realia światopoglądowe, u których podstaw sytuują się różne interpretacje filozoficzne, hołdujące postmodernizmowi. Książka nie stanowi retrospektywnego spojrzenia na dzieje dyskusji, czy nawet sporu o rozumność wiary, lecz opisuje wielorakie formy troski Kościoła o tę rozumność. Oryginalnym jest tu rozpatrywanie wiodącego tematu w kontekście dialogu teologii fundamentalnej z naukami przyrodniczymi. Dla czytelnika o poglądach materialistycznych dialog tychże nauk może wydawać się niezrozumiałym a nawet „dziwnym”. Celem jednakże teologii fundamentalnej jest właśnie wskazywanie na rozumowe podstawy wiary, a zatem również jej obronienie przed „wyśmianiem”. Nie tyle nauka ta przeprowadza dowód ile uwiarygodnia swoje tezy, formułowane w tradycyjnie wyróżnianych traktatach tej nauki (wcześniej określanej mianem apologetyki): o objawieniu, o wierze, o Chrystusie, o Kościele.

Ks. A. Anderwald zauważa tzw. nowy ateizm, który stanowczo odmawia rozumności wierze religijnej. Skoro tak ma być wg założeń tego nowego ateistycznego nurtu to należy rozdzielić rozum od wiary, czy wręcz je przeciwstawić. Postulat ten po mistrzowsku odpiera autor monografii. Nie bez znaczenia jest tu silnie utrwalona tendencja weryfikacji empirycznej wszystkiego, co „składa się” na rzeczywistość. Obecna kultura – jak zaznacza

ks. A. Anderwald – ma wymiar przyrodniczo-techniczny. Często działania ludzkie cechuje stechnicyzowanie, co wskazywać może na niebezpieczeństwo prymatu techniki nad etyką.

Według ludzi zdystansowanych od wiary i Kościoła istnieje sprzeczność pomiędzy wiarą a rozumem. Ks. A. Anderwald w dziele swoim zarzut ten odpiera. Co więcej, wskazuje na harmonię tych dwóch narzędzi poznawania rzeczywistości – przez wiarę i na drodze rozumu.

Fundamentem źródłowym książki są: encyklika Jana Pawła II *Fides et ratio* (1998 r.) i wykłady „akademickie” papieża Benedykta XVI wygłoszone na uniwersytetach: w 2006 r. w Ratyzbonie w Niemczech oraz w 2008 r. w Rzymie. Powyższy dokument *Magisterium Ecclesiae* ma wysoka rangę nie tylko naukową, ale w ogóle doktrynalną i stąd stanowi właściwy punkt odniesienia. Wielki walor poznawczy posiadają wspomniane przemówienia obecnego Papieża Seniora, który odważnie i z pełną determinacją poszukiwania prawdy stawiał trudne kwestie naukowo-badawcze domagające się rozwiązania.

Kościół katolicki przyjął – co zauważa ks. A. Anderwald – nowy paradygmat w ustosunkowaniu się do nauk przyrodniczych. Teologia nie jest wrogiem tychże nauk, ale jej „sprzymierzeńcem”. Podkreśla to oceniana monografia.

Autor wskazał w książce na fenomen cudu „silnie” obecny w refleksji teologiczno-fundamentalnej, dziś interpretowanego w kategoriach symbolu i znaku. W czasach obecnych, kiedy racjonalność bywa mocno „atakowana” przez irracjonalność i kiedy liczni ludzie, pogrążeni „w szarej codzienności”, spragnieni są nadzwyczajności, a także hołdują magii poznania przyrodnicze w badaniu i interpretacji cudu jest nie tyle wskazane ale absolutnie konieczne. To ważne osiągnięcie dzieła ks. A. Anderwalda, w którym cud nie jest oceniany i badany tylko i wyłącznie przez teologię, ale przez nauki empiryczne, w tym szeroko pojęte przyrodoznawstwo. Kandydat do tytułu profesora nauk teologicznych umiejętnie i rzeczowo odparł zarzuty wobec wiary, czy też wykazał bezzasadność jej zwalczania w „imię nauki”.

Dzieło ma charakter interdyscyplinarny, ale też – mimo źródeł w większości zaczerpniętych z *Magisterium* Kościoła rzymskokatolickiego – interkonfesyjny. Autor przywołuje w nim bowiem poglądy teologów protestanckich na kwestie relacji wiary i rozumności oraz je syntetycznie omawia. Praca stanowić może (i będzie na pewno stanowić) impuls do prowadzenia dalszych badań w różnych ośrodkach naukowych, w których teologia jest (wciąż) obecna.

Obcojęzyczna wersja książki ma dodatkowy walor. Trafiła już ona do obiegu informacji naukowej krajów języka niemieckiego. I jest to zrozumiałe, bowiem ks. A. Anderwald przez szereg lat współpracował (i wciąż współpracuje) z teologami

z różnych środowisk naukowych Niemiec oraz Austrii. Dobrze byłoby ją wszakże wydać w języku polskim.

Sumując ten punkt stwierdzić trzeba, iż książka *Zur Vernünftigkeit des Glaubens. Überlegungen zum Dialog zwischen (Fundamental) Theologie und Naturwissenschaften* jest świadectwem profesjonalizmu uczonego. Wskazuje na niezwykle dziś cenną umiejętność prowadzenia interdyscyplinarnych badań naukowych oraz umiejętność syntetyzowania myśli. Wskazuje na fakt aktualności teologii, która – mimo kryzysu w wymiarze akademickim – jest nauką „potrzebną” innym naukom. Co więcej, sama innych nauk też potrzebuje.

Autor dzięki niemieckojęzycznej wersji pracy promuje nie tylko polską teologię, ale w ogóle naukę polską poza granicami kraju. Wskazuje na otwartość tejże teologii na wyzwania współczesnych czasów, w tym niełatwe wyzwania pochodzące nie tylko od nauk przyrodniczych lecz w ogóle od dzisiejszej technicyzowanej kultury. Książka jest dziełem na wskroś oryginalnym, mającym charakter studium z zakresu teologii fundamentalnej i innych nauk. Co więcej, inspiruje do myślenia.

10. Działalność organizacyjna

Ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald podejmuje szereg prac organizacyjnych, które pochłaniają wiele czasu i energii. Podejmowane były one i prowadzone są nadal przezeń nie tylko w rodzimej uczelni – w Uniwersytecie Opolskim ale też na forum międzyuczelnianym, czy jeszcze szerzej – ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

Podkreślić należy rangę prac administracyjnych i funkcji pełnionych przez ks. A. Anderwalda. W latach 2008-2012 był on prodziekanem Wydziału Teologicznego UO ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą. W tym samym czasie zaangażowany był w prace Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą.

Od 2011 r. jest członkiem Komitetu Nauk Teologicznych PAN, w którym to prestiżowym gremium pełnił w latach 2011-2015 funkcję sekretarza.

W latach 2012-2015 był wicerektorem Wyższego Międzydiecezjalnego Seminarium Duchownego w Opolu, którego studenci – alumni afiliowani są do Wydziału Teologicznego UO. Od 2016 r. sprawuje „urząd” rektora tegoż Seminarium.

Wśród licznych prac organizacyjnych prowadzonych przez ks. A. Anderwalda (w niniejszej recenzji zwrócono uwagę tylko na wybrane) wyróżnić trzeba zaangażowanie w latach 2008-2012 w działalność Zespołu do prac koncepcyjnych na rzecz promowania

społeczeństwa informacyjnego oraz utworzenia nowoczesnej platformy e-learningowej. To bardzo ważny obszar aktywności, służący nie tylko Wydziałowi Teologicznemu ale całemu Uniwersytetowi Opolskiemu.

Umiejętność godzenia przez ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda funkcji administracyjno-organizacyjnych z pracą naukowo-badawczą i dydaktyką zasługuje na najwyższe uznanie. Ten rodzaj zaangażowania ks. A. Anderwalda wskazuje na wyjątkową umiejętność pracy w zespołach osób oraz predyspozycje kierownicze. Kandydat do tytułu profesora jest osobą bardzo zaangażowaną w prowadzone przez siebie „dzieła” (bardzo często w zespole), nadto bardzo pracowitą i skromną.

11. Działalność popularyzatorska

Działalność popularyzatorska wyraża „przekroczenie” progu uczelni i promowanie nauki w różnych kręgach odbiorców.

Wskazać tu trzeba na znaczenie współpracy ks. A. Anderwalda z tzw. otoczeniem społecznym. Zaangażowanie to wyraziło się w spotkaniach w latach 2005-2015 osób uczestniczących w pracach Diecezjalnego Uniwersytetu Ludności Wiejskiej w Opolu-Gosławicach. Ks. A. Anderwald był koordynatorem wspólnego „projektu” prac Wydziału Teologicznego i tegoż Uniwersytetu (który z kolei współdziała z Opolską Izbą Rolniczą i ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Łosiowie).

W latach 2011-2016 ks. A. Anderwald angażował się w działania Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej Rogowie (Leśnego Zakładu Doświadczalnego Szkoły Głównej Gospodarstw Wiejskiego w Warszawie). W latach 2012-2016 zasiadał natomiast w Radzie naukowej periodyku „Studia i Materiały” wydawanego przez powyższe Centrum. W tejże działalności uwyraźnił się jeden z głównych aspektów pracy naukowo-badawczej, którym jest teologia „w kontekście” przyrody.

Od szeregu lat ks. A. Anderwald bierze czynny udział w działaniach na rzecz popularyzowania teologii. Głosił konferencje popularnonaukowe w ramach wykładów otwartych, np. w 2012 r. w Opolu w cyklu pt. „Wiara czy pseudowiara?” oraz w 2015 r. tamże w cyklu pt. „Wiara a zdrowie”. Spotykał się niejednokrotnie z uczniami szkół średnich, np. w Opolu, Nysie, Kędzierzynie-Koźlu.

Ks. A. Anderwald brał udział w różnych działaniach oraz imprezach upowszechniających oraz popularyzujących naukę w tym teologię wśród różnych kręgów osób w tzw. otoczeniu społecznym. Uczestniczył w imprezach popularyzujących naukę.

12. Nagrody za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne

Ks. A. Anderwald jest laureatem Nagrody Rektora Uniwersytetu Opolskiego za rok akademicki 2008/2009 za zaangażowanie w działalność organizacyjną Wydziału Teologicznego. W 2015 r. kandydat do tytułu naukowego profesora otrzymał też Nagrodę „Quality” za osiągnięcia w roku akademickim 2014/2015. Nagroda ta przyznana została przez Rektora UO, za zaangażowanie w dostosowanie modelu kształcenia do procesu bolońskiego oraz procedur akredytacyjnych.

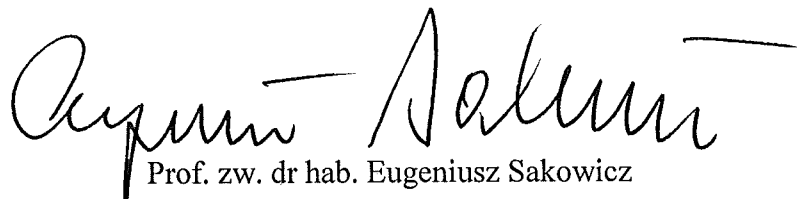
Wniosek

Dorobek naukowy, osiągnięcia badawcze, praca dydaktyczna oraz pedagogiczne zaangażowanie ks. prof. UO dr hab. Andrzeja Anderwalda zasługują na najwyższe uznanie. Jest to dorobek bardzo bogaty, merytorycznie i poznawczo cenny. Monografia profesorska podejmuje temat oryginalny, ważny, aktualny, dotychczas niewystarczająco opracowany w literaturze przedmiotu. Imponująca jest zarówno ilość, jak i jakość publikacji kandydata do tytułu naukowego profesora. Ks. A. Anderwald ma zasługi w promowaniu i rozwoju nowych kadr naukowych. Niezmiernie ważna jest też naukowa współpraca międzynarodowa prowadzona przez uczonego, głównie w Niemczech oraz publikacje ogłaszane w językach obcych: niemieckim i angielskim.

Ks. prof. UO dr hab. A. Anderwald jest niekwestionowanym autorytetem z zakresu teologii fundamentalnej, wybitnym znawcą relacji: teologia – przyroda, również w skali międzynarodowej oraz najwybitniejszym w Polsce znawcą gerontologii religijnej oraz teologii starości. Publikacje naukowe oraz popularnonaukowe ks. prof. UO dr hab. A. Anderwalda mają wysoki walor poznawczy. Kandydat do tytułu naukowego profesora przyczynił się do rozwoju teologii fundamentalnej, nie tylko w Polsce.

Stwierdzam, że dorobek naukowy i dydaktyczno-organizacyjny ks. prof. UO dr hab. Andrzeja Anderwalda został od habilitacji znacznie powiększony i merytorycznie wzbogacony i jednocześnie stanowi istotny wkład w rozwój nauki.

W związku z powyższym składam wniosek Wydziałowi Teologicznemu Uniwersytetowi Opolskiemu w Opolu o kontynuowanie dalszych etapów w postępowaniu o nadanie ks. prof. UO dr hab. Andrzejowi Anderwaldowi tytułu profesora nauk teologicznych.

Prof. zw. dr hab. Eugeniusz Sakowicz

Warszawa, 26 września 2019 r.